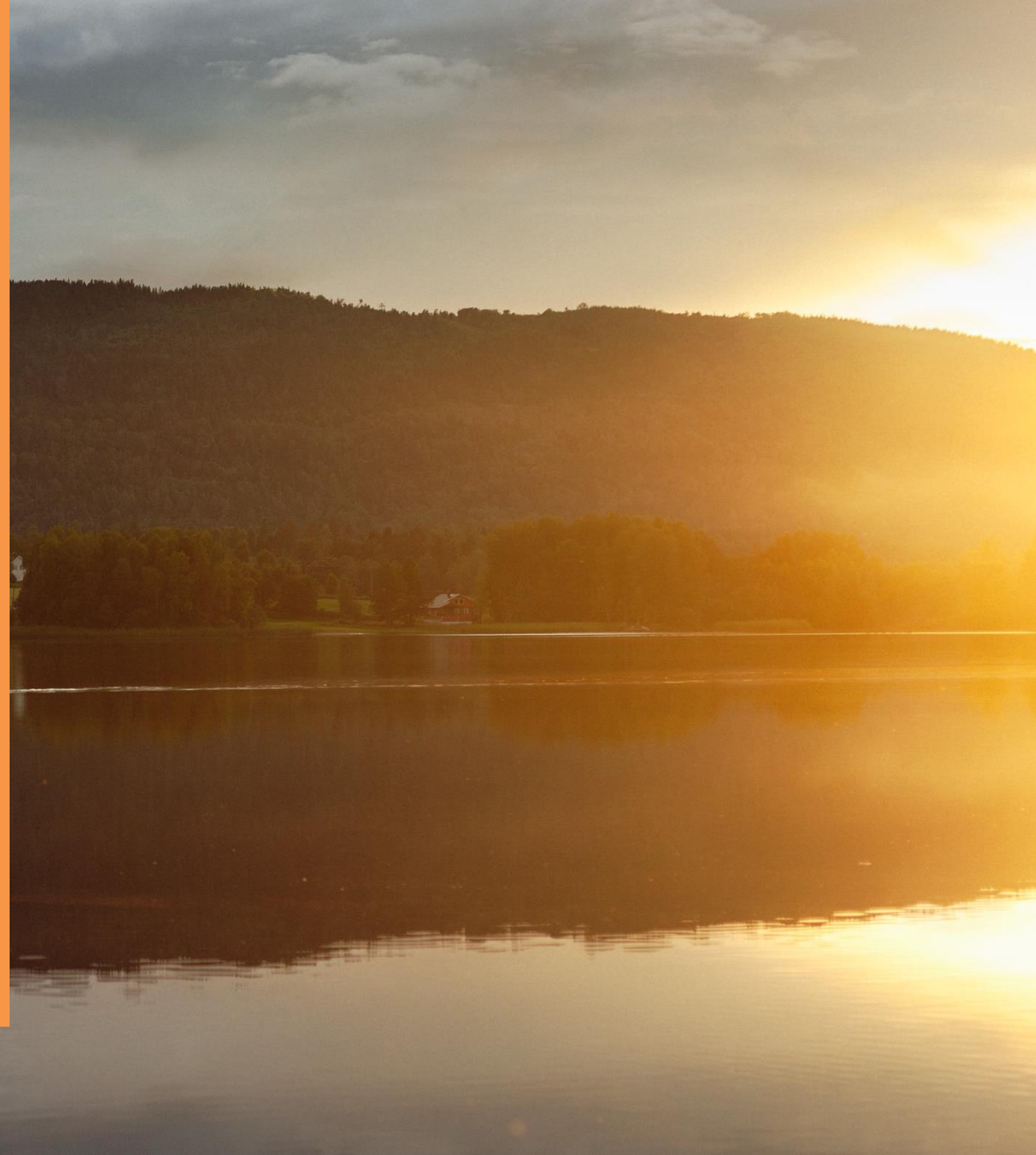

Samisk Geriatrikonferanse i Karasjok
03-04 mai 2020

Samisk profil på sykehjem i Oslo

Sykehjemsetaten ved
Inger-Lise Kjos og Ida Berg Mikkelsen

Sykehjemsetaten (SYE)

SYE er Norges største drifter av sykehjem og Oslos nest største etat.

SYE har ansvar for 44 langtidssykehjem og 4 helsehus, som utgjør ca. 4206 døgnplasser.

I Oslo er det ca. 3693 beboere som har langtidsplass på sykehjem. Ca. 80-85 prosent av dem har en form for kognitiv svikt, av disse er ca. 800 skjermede plasser fordelt på 40 langtidshjem og 107 forsterket fordelt på 9 langtidshjem

Hvert år behandles ca. 9000 pasienter på Oslos langtidssykehjem og helsehus.

Oslosykehjemmene har til sammen ca. 12 000 ansatte. Pasientene utgjør ca. 1,6 millioner liggedøgn hvert år.

Sykehjemsetaten sin visjon:
«Livsutfoldelse i trygge omgivelser»

*En visjon er en oppnåelig drøm vi aldri kan slutte
å strekke oss mot*

Personsentrert omsorg

Driftsmodell i SYE

Definisjon på personsentrert omsorg fra Aldring og helse Nasjonalt senter:

- Personsentrert omsorg er en omsorgsfilosofi som handler om å ta hensyn til hvordan en person opplever sin situasjon og verden rundt seg.
- Omsorgen skal tilrettelegges slik at personens perspektiv på situasjonen blir ivaretatt. Hvordan en person opplever en situasjon er preget av personlighet, livshistorie, fysisk helse, demenssymptomer og sosialt miljø.

Forbedringsområder psykososial helse

Persontentrert omsorg?

Identitet

I hvilken grad skal vi tilrettelegge for ulike identitets og minoritetsgrupper – manglende tilrettelegging gir manglende bruk, mangelfull kvalitet og likeverdighet ...
Hvordan sikre tilstrekkelig identifisering?

Verdighet

Avhengighetsforholdet bruker og pleier gir mangelfull likeverdighet i relasjonen og liten grad av medvirkning i utvikling av tilbudet.
Hvordan sikre egenverdet? Holdning, mestring...

Trygghet

Trygghet oppleves i form av forutsigbarhet i omgivelser, handlinger, situasjoner og relasjoner.
Hvordan avdekker og forsterker vi trygghetsfølelsen hos brukerne?

Deltakelse

Isolasjon i hjemmet, omsorgsbolig eller institusjon foster ensomhet, psykiske og somatiske lidelser.
Hvordan redusere isolasjonen og øke aktivitetsnivået hos de ulike brukergruppene?

Bedre hverdagsliv

Driftsmodell i SYE

1. Gjenkjennbare omgivelser i gunstige miljøer
2. Opplevd helse, *ha fokus på det friske*
3. Livets gleder, *mat og drikke, kultur og aktiviteter*
4. Å leve etter egne ideer og livsverdier
5. Ansatte og frivillige
6. Organiseringen
7. Inkluderende demensvennlig samfunn

Demenssykdom

Demens: er fellesbetegnelse for en gruppe hjernesykdommer som fortrinnsvis opptrer i høy alder og som medfører symptomer som hukommelsessvikt, sviktende handlings-evne, sviktende språkfunksjon, personlighetsendringer og endring av atferd. Tilstanden fører til redusert evne til å ta omsorg for seg selv.

Ca. 75 % av alle beboere på sykehjem har en demens diagnose

Alzheimers sykdom: Den vanligste demenssykdommen er Alzheimers sykdom, og omtrent 60 prosent av de som lider av demens har denne typen. De første symptomene er vanligvis hukommelsessvikt og problemer med å finne ord. Både yngre og eldre kan få Alzheimer, men det er mest vanlig hos eldre.

JANNICKE ER 53 ÅR OG DEMENT:

– Jeg stoler ikke på egne tanker og avtaler

International Dementia Design

Prinsipper:

- Kompensere for funksjonshemninger
- Maksimere uavhengighet
- Forsterke personlig identitet
- Øke egenmestring
- Bygge opp under omsorgen som gis
- Være gjenkjennbart
- Bygge opp under egenkontroll og balanse

Samiske beboere på sykehjem i Oslo

SYE hadde en kartlegging av dette for 5 år siden hvor vi fikk tilbakemelding om at det var et langtidshjem som hadde en beboer med samisk bakgrunn.

Det har i februar/mars 2022 vært gjennomført spørreundersøkelse i alle institusjonene i Sykehjemsetaten hvorav 27 har svart.

Det er rapportert at det for tiden er 4 beboere i sykehjem i Oslo som har samisk bakgrunn. Det er ikke kartlagt verken alder eller kjønn, kun antall.

Det er viktig at dette er en kartlegging som har basert seg på kunnskap ansatte har om beboere og vi har IKKE spurt beboere om deres etniske bakgrunn.

Det er viktig å tenke på at det kan være sannsynlig at den eldre same kan holde hemmelig at vedkommende er av samisk ætt, da dette var skambelagt den gang de var unge og det faktum at de er oppvokst i «fornorsknings-tiden» hvor alt det samiske ble forbudt.

Dette betyr at vi ikke kan være sikre på at det er registrert/observert riktig antall personer med samisk bakgrunn på sykehjem i Oslo

Hvorfor spesialbehandling?

Utdrag fra foredrag «Kulturforståelse i møte med samiske eldre» v/Elisabeth Gerhardsen, psykologspesialist

- Snakker ikke alle samer i dag godt norsk?
 - Alle samer er vel så godt integrerte?
 - Det er vel ikke noen reell forskjell?
 - De må vel uansett lære å tilpasse seg det norske samfunnet?
 - Politisk korrekthet, eller reelt behov?
-
- **Kulturforskjeller vedvarer**
 - **Manglende kjennskap til kultur, bakgrunn og samfunnsforhold**
 - **Samiske eldre i Oslo, en svært sammensatt gruppe**
 - **Diskriminering fortsatt vanlig**
 - **Identitet blir en prestasjon**

Tabu med demens i det samiske miljø

Å få demens er fremdeles sterkt tabubelagt. Ordet for demens på samisk er «hovkkiidit». Det betyr å bli «sprø». – Dette skal vi endre, sier pårørende i Karasjok.

Ravna Eira var en gang ei tøff reindriftskvinne, en flyttsame med hele livet på vidda. I dag er hun sterkt preget av demens, men lever fremdeles i sine gode minner.

FOTO: TONJE BERGMO / NRK

Tonje Bergmo
@bergmo
Journalist

Publisert 19. okt. 2013 kl. 21:19

Hva kan Oslo kommune gjøre i forhold samiske eldre?

For Oslo kommune er det nå spesielt viktig å få til rettelagt tilbud for eldre med samisk bakgrunn, fordi det er økende antall både nå og i fremtiden vil ha behov for sykehjemstjeneste

Hvordan starte?

- Språket
- Hvordan vil vi jobbe for å få til et tilrettelagt helsetilbud for samiske eldre?
- Bør Oslo kommune starte med tilbud for samer FØR de er i behov av sykehjemsplass, f.eks. eldresenter?
- Utnytte den kompetansen som allerede finnes
- Kompetanseheving om samisk helse
- Markere samiske høytider
- Bruke «malen» fra Kampen omsorg+

08.05.2022

Hver første og tredje torsdag i måneden inviterer FRI- foreningen for kjønns- og seksualitetsmangfold i Oslo og Akershus (FRI OA) til regnbuetreff for eldre skeive. Tilbudet er ment å være et sosialt og trygt møtested for lesbiske, homofile, bifile og trans-seniorer. Treffene arrangeres av FRI OA på Kampen Omsorg+, i samarbeid med Kirkens Bymisjon (det er Kirkens bymisjon som stiller lokaler til disposisjon)

Regnbuetreffet er et meget populært tilbud for eldre Skeive, noe som også har resultert at flere eldre skeive har søkt seg til Kampen omsorg +, når de har behov for omsorgsbolig.

HADDE EN DRØM: Aasmund Robert Vik (med mikrofonen) har vært homoaktivist i nesten 50 år. Da han fikk Frivillighetsprisen i 2015 ville han at de skulle gå til seniortiltak for eldre homofile. Resultatet ble regnbuetreff i regi av FRI og Kampen Omsorg+. Til høyre står FRI OA-leder Hans Sikkeland.

Regnbuetreffet er flyttet til Engelsborg Ressurssenter (Kirkens bymisjon)
tidl. Kampen omsorgssenter

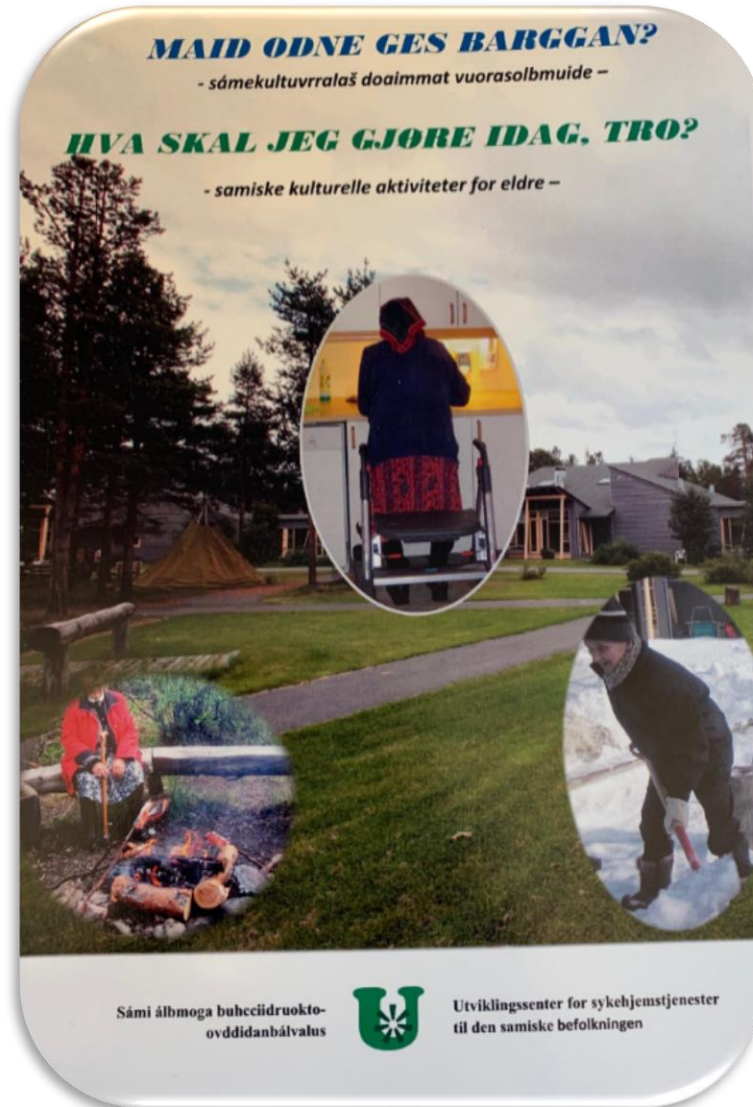
Saxnäsgården

Saxnäsgårdens äldreboende ligger omgärdat av mäktiga fjäll, men är samtidigt centralt och i närhet till liv och rörelse. Här finns en samisk inriktning som innebär att boendet har inslag av den samiska kulturen och det samiska språket

Saxnäsgårdens äldreboende är idag en särskild boendeform men som befinner sig i en förändring. Boendet kommer successivt att omvandlas till ett trygghetsboende

Här arbetar vi med samisk inriktning, som innebär att vi uppmärksammar samiska högtider, använder samiska fraser med de som vill och har kulturella inslag i vår inredning. Personalen har genomgått en kurs i samiska och använder parlörer för att klara det basala i språket.

Referansesykehjem Karasjok

Hvilke kunnskaper fra Karasjok kan Oslo dra nytte av i våre sykehjem?

Dronning Ingrid's Hage

en hageby for personer med kognitiv svikt

- Nytt sykehjem i landsbyform, spesialtilpasset for mennesker med demens.
- Utforming: i tråd med konsept fra de Hogenweyk i Weesp, men tilpasset norske forhold
- Nybygg 130 plasser, 16 bogrupper, hovedsak 6-8 i hver bogruppe. To grupper med 10
- Forventet overtagelse desember 2022
- Entreprenør HENT
- Arkitema Architects

Alle rom bør vende ut mot felles stue/oppholdsrom.

Gjenkjennbare omgivelser i gunstige miljøer

Omgivelser er noe mer enn bare det fysiske miljøet som omgir oss. Det handler også om relasjoner, aktiviteter, opplevelser og erfaringer.

Det er viktig med aktiv og bevisst bruk av omgivelsene for å hjelpe beboerne til å forstå og huske hvor de er. Bruk det som er gjenkjennelig, la de fysiske og sosiale omgivelsene støtte mestring og mening i hverdagen.

- Skilting
- Bruk av farger
- Materialitet
- Spesielle effekter

Samisk profil:

Eksempler på hva som kan være med på å skape en samisk profil

Gjenkjennbare omgivelser, forslag?

- ☐ Jordgamme
- ☐ Bålpanne
- ☐ Benker med reinsdyrskinn rundt
- ☐ Hogge og sagstamme
- ☐ Samisk flagg
- ☐ Samiske farger i en boenhet
- ☐ Bjelker til å henge opp ting for eksempel fiskegarn
- ☐ Redskapsbod, verksted garasje

Andre ting?

Skogshagen i Dronning Ingrids hage

Livets gleder/leve etter egne verdier

- Store beboerrom til å og sette sitt eget preg på dem ca. 30 m2 inkl. bad
- Mulighet til å delta på de aktiviteter man ønsker
 - *ulike klubbrom*
 - *aktivitetssenter (dagsenter)*
 - *ulike sosiale møteplasser/torg*
 - *møblering (deler inn i soner, innby til ulike aldre/mennesker)*
 - *rom/soner som inviterer samfunnet inn*
- Rom som kan brukes fleksibelt, til ulike arrangementer
- Velferdsteknologi

Å kunne delta i ulike aktiviteter skaper verdi

Tilrettelegger klubb rom for ulike aktiviteter

Rommene skal kunne brukes fleksibelt avhengig av hvilke aktiviteter som er ønskelig

«OM JAG FICK BERÄTTA»
DIKT AV MONA MÖRTLUND

”

De har så bråttom,
alla har bråttom
Springer hit och dit
Skyndar sig, skyndar sig
Jag skulle vilja säga något till dem
men jag minns inte deras ord längre,
minns inte deras språk
Om de skulle veta var jag är
i mina tankar nu
Jag är inte här
Jag är någon annanstans, långt härifrån
Om någon skulle kunna komma hit
och prata med mig,
någon som förstod mitt gamla språk,
så skulle jag berätta var jag är
Jag skulle berätta om älven och byn och människorna
Om de bästa hjortronställena skulle jag berätta
och om klappgröten och fiskkakorna
Och om hur jag en gång reste därifrån
och lämnade allt bakom mig
Jag vet att jag inte kommer dit mer,
fast jag skulle vilja
Men om någon skulle kunna komma hit
och prata med mig,
om jag fick berätta,
då skulle det kännas som om jag vore där
Då skulle det kännas som om jag vore hemma

Beboernes interesser, måte å leve på skal styre våre rutiner.
Det handler om Livsutfoldelse i trygge omgivelser!

Takk for oppmerksomheten !